

Василь ІЛЬНИЦЬКИЙ

**ПЕРЕБУДОВА ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ
НАЦІОНАЛІСТІВ У КАРПАТСЬКОМУ КРАЇ ОУН
(кінець 1940-х – 1950-ті рр.)**

У статті на основі невідомих і маловідомих документів та матеріалів розглядаються особливості перебудови діяльності українських націоналістів у Карпатському краї ОУН. Доведено, що в умовах використання репресивно-каральною системою цілого комплексу агентурно-оперативних та спеціальних засобів українські націоналісти зуміли розробити вдалу стратегію і тактику, яку постійно коригували. З'ясовано, що саме це уможливило ведення майже впродовж десяти років боротьби проти утвердження радянської адміністрації на західноукраїнських землях. Доведено, що у підпіллі мала місце низка порушень правил конспірації, які вели до втрати значних людських та матеріальних ресурсів.

***Ключові слова:** перебудова діяльності, Карпатський край, ОУН, УПА, український визвольний рух, націоналісти.*

***Постановка проблеми.** Вміння вдало пристосовуватися до зовнішньополітичних та внутрішньоорганізаційних чинників, а також до їхньої трансформації давало змогу забезпечувати життєздатність українських націоналістичних структур та тривалий опір окупантам. Розробка стратегії і тактики, донесення її сутності до усіх членів, перебудова у відповідний момент були поставлені на високому рівні. Зміна форм і методів діяльності стосувалися усіх без винятку сфер життя (організаційне, особисте і т.д.). Реальність диктувала свої правила, а тому змінювалися умови боротьби, що змушувало, відповідно до обставин, у процесі діяльності коригувати стратегію і тактику.*

Аналіз останніх досліджень. Проблема вивчення стратегії і тактики, а відтак і її перебудови у діяльності Карпатського краю ОУН не знайшла комплексного відображення у наукових дослідженнях. Питання конспірації порушувалися в узагальнювальних працях із історії українського визвольного руху В. Ільницького, А. Кентія, Ю. Киричука, А. Русначенка, В. Сергійчука [2; 4; 5; 6; 7]. Розробку тактичних схем «Дажбог», «Олег», «Орлик» у підпіллі розглядає Д. Веденєєв і Г. Биструхін [1]. Однак окремого висвітлення цей аспект не отримав. Саме відсутність комплексних робіт, присвячених різним напрямам цієї діяльності, зумовлює актуальність даної розвідки.

Мета статті – розкрити особливості перебудови діяльності українських націоналістів у Карпатському краї ОУН (кін. 1940–1950-ті рр.).

Виклад основного матеріалу. Складність боротьби з українським визвольним рухом для радянських репресивно-каральних органів полягала у тому, що повстанці мали завчасно сформовану чітку військову організацію, виробили партизанську тактику, добре знали місцеві умови, користувалися підтримкою переважної частини населення, мали достатню кількість озброєння, ґрунтовно обладнані бази і місця схову (бункери та криївки в лісах, населених пунктах), гнучку систему зв'язку та глибоку конспірацію. Націоналісти усвідомлювали, що їх чекає тривала і затяжна боротьба, на найближчий час перспектив не було, «навіть чи будуть впродовж найближчих декількох десятиків, а може й сотень років». Саме тому рекомендувалося: «а) якомога швидше перемкнути низи на підпільну роботу, тому що партизанка більшими групами вже давно закінчилася (але не скрізь, маючи на увазі Прикарпатський край). Низова «братія» продовжувала завзято партизанити, в результаті чого дарма гинула поодинці, удвох, утрюх [...]; б) правильно керувати людьми. Діяльність УПА перекинула багатьох інтелігентних людей в інші райони. Найбільше їх сьогодні перебувало в Прикарпатському краї. Деякі поки що партизанять, а інші, очевидно, є середніми й низовими провідниками» [3, 78 – 79].

На конференції керівного складу Карпатського краю ОУН (22 жовтня 1945 р. біля с. Сукіль Козаківської сільської ради (тепер у складі Болехівської міської ради Івано-Франківської обл.) провідник Карпатського крайового проводу ОУН Я. Мельник-

«Роберт», говорячи про великі втрати, не вважав цю боротьбу безперспективною [VIII, арк. 205]. Натомість відзначив, що на Буковині підпілля було практично ліквідоване, а тому можливості для подальшої боротьби на цих теренах втраченими. На Закарпатті підпілля було ліквідоване цілком. При цьому зазначав, що розраховувати на представників старшого покоління є недоцільним, лишень на виховання молоді [VIII, арк. 205 – 206].

У розробці і реалізації стратегії і тактики українські націоналісти виходили з огляду перспективи Третьої світової війни. У цьому контексті слід було готувати техніку, кривки, продукти харчування, медикаменти тощо, з розрахунку на шість місяців автономних військових дій [XII, арк. 225].

Таким чином, український визвольний рух ретельно реагував на зміни у міжнародній політиці. Із вилучених документів у вбитих В. Савчака-«Сталя» і Г. Легкого-«Бориса» уже в 1950 р. чекісти зрозуміли завдання і напрями роботи підпілля. В інструкціях особлива увага приділялася питанню підготовки ОУН до війни і виокремлювалися відповідні завдання на випадок війни: а) збереження кадрів, особливо керівних, і проведення посиленої підготовки нових; б) заготівля продовольства терміном на шість місяців, а технічних засобів (папір, фарба, копіювальний папір та інше) – на рік інтенсивної роботи; в) збір інформації військового й економічного характеру та передача Закордонному проводові; г) розробка планів захоплення міст, вузлових станцій і районних центрів; д) підготовка і розстановка кадрів для створення адміністративного апарату на випадок захоплення влади [IV, арк. 99]. Виконання вказівок ретельно перевірялося. Так, в інструктивному листі провідника Карпатського крайового проводу ОУН Я. Мельника-«Роберта» до керівника Станіславівського окружного проводу М. Хмеля-«Всеволода» (26 грудня 1945 р.) вказувалося: «[...] До 15 січня 1946 року окремим кур'єром прошу вислати мені звіт про виконання інструкції, крім того, як проведена перевірка членства (селекція), рівномірність розстановки людей на всій ділянці і як вирішене питання забезпечення більш слабких ділянок і т.д.» [XVIII, арк. 6 – 8].

Як уже зазначалося, у визначенні тактики і стратегії націоналістів суттєве місце займала гіпотетична можливість Третьої світової війни, однак її розглядали як один із факторів, від якого відштовхувалися і враховували, але він не був визначальним. З

цього виріс ще один міф радянської пропаганди про співпрацю з Німеччиною у роки Другої світової війни, а в післявоєнний період – із західними країнами, хоча самі спецоргани і вище партійне керівництво було поінформоване про справжню позицію націоналістів (не переоцінювали можливих результатів). Так, у листі референта СБ Проводу ОУН М. Арсенича-«Михайла» до Р. Шухевича наголошувалося: «1. У питанні «війни» мені тяжко погодитися з тим, що сьогоднішнє зовнішньополітичне становище буде стабілізоване хоча би на кілька років. В дійсності, всі аргументи політичного реалізму потребують від багатьох держав відсунути збройний конфлікт, який наближався на час, щоб залікувати рани, нанесені війною, збору свіжих сил, систематичної і вигідної для себе кристалізації військово-політичних таборів. Політична ситуація після цієї війни і факти не вказують на будь-що зворотне. Ясно, що для СРСР війна тепер не вигідна по всіх трьох причинах. Для СРСР тепер найвигідніше: дипломатичним шляхом закріпити існуючий стан – перемогу і перепочинок, добитися загального роззброєння, насамперед виключення застосування атомної зброї на майбутнє. У цьому випадку СРСР прагне виграти час, щоб підготувати військову промисловість і також озброїтися атомною енергією чи якою-небудь новою зброєю» [I, арк. 37 – 38]. Тобто, М. Арсенич обгрунтовував, що у найближчий час Третьої світової війни не передбачалося [IV, арк. 3].

Самі чекісти за результатами агентурно-оперативної роботи відзначали, що підпілля володіло низкою особливостей: а) великим досвідом підпільної роботи, фанатизмом кадрів і добре відпрацьованою централізацією підпільних звен зі складною системою зв'язку; б) використовували терор і диверсії як головний напрям у тактиці і діяльності ОУН поряд з активним проведенням за допомогою різноманітних засобів і методів націоналістичної пропаганди серед населення, особливо молоді; в) наявність у системі організації СБ, яка вела активну роботу з виявлення і ліквідації агентури органів державної безпеки [XV, арк. 105 – 106].

Саме тому органи НКВС-НКДБ, міліції, зазнавши серйозних втрат у сутичках з УПА, почали ретельно вивчати тактику повстанців, вдосконалювати форми і методи боротьби. На початковому етапі боротьби радянська репресивно-каральна система встановила контроль лише у містах, на залізницях та важливих стра-

тегічних центрах, натомість у селах здебільшого діяла вдень, з настанням сутінків контроль перебирав український визвольний рух. Аналізуючи здійснювані акції, спецоргани зауважували, що націоналісти використовували різного роду хитрощі, вдаючись до різноманітних способів маскуванню (маскхалати, форма військовослужбовців РА, військ МДБ і працівників міліції, чоловіки переодягалися в одяг жінок), у деяких випадках діяли під виглядом радянських партійних працівників, співробітників МВС, МДБ, під час нападів влаштовували засідки [II, арк. 6]. Наприклад, о 2.00 30 квітня 6 озброєних автоматами підпільників, переодягнених у жіночі сукні, проникли у с. Кутц Рогатинського р-ну для здійснення диверсійно-терористичних актів. Бійці групи охорони громадського порядку, виявивши групу, вступили з нею у бій. Підпільники, не причинивши ніякої шкоди, використовуючи темряву, втекли [VI, арк. 287].

Улітку 1945 р. відділи УПА також змінили свою тактику, розформували великі підрозділи (по 400 – 500 бійців) у менші, зате добре екіпіровані та забезпечені. Частину кадрів розсосредили у підпільну мережу, сформувавши із них боївки (по 10 – 15 бійців). До тактичних заходів необхідно зарахувати і поширення впливу на міста. У цьому контексті провідник Карпатського крайового проводу ОУН Ярослав Мельник-«Роберт» наголошував: «Урбанізуйте нашу революцію і українізуйте міста» [XVII, арк. 75].

Тактика і методи постійно вдосконалювалися, доопрацьовувалися, зазнавали корекції. З-поміж завдань на майбутнє визначалася необхідність, щоб кожний член ОУН підшукав собі заміну і навчив її; на найближчу перспективу рекомендувалося зайнятися роботою серед робітників, підшукувати і відправляти людей на Закарпаття і Буковину пропагандивними рейдами, їх учасникам ставити завдання якщо і не закріпитися там, то хоча б залишитися, відділи УПА мали взагалі розпустити, а обов'язок проведення дрібних військових операцій лягав на боївки СБ. Розпуск УПА потрібно було зберігати у суворій таємниці перед бійцями з відділів УПА, які поповнювали лави ОУН, переважно СБ [X, арк. 31]. Технічні тактичні завдання полягали у тому, щоб підготовлювати і зберігати: зброю, амуніцію, медикаменти, технічні засоби зв'язку, пропагандивно-видавничу техніку, обмундирування, харчування тощо [XI, арк. 144]. Головними завданнями, які

ставило керівництво перед ОУН на зимовий період 1945 – 1946 рр., були: 1) подальше очищення організацій від неблагонадійних і нестійких елементів; 2) чітке розмежування членів підпільних організацій на членів, кандидатів і симпатиків з метою обмеження доступу до організаційних таємниць (кандидатів і симпатиків); 3) посилення пропагандистської роботи серед членів ОУН і місцевого населення, виховання кадрів; 4) посилення політвиховної роботи у відділах УПА, зміцнення політичного апарату УПА навіть за рахунок послаблення пропаганди й агітації у структурах ОУН; 5) зміцнення апарату СБ, удосконалення техніки розвідки і слідства; 6) створення професійних кадрів зв'язкових замість випадкових, неперевіраних чи ненадійних зв'язкових, з якими проводили пропагандистську роботу для підняття їх морального рівня; 7) створення пунктів мертвого зв'язку, встановлення жорстких термінів зв'язку між кущами, районами, надрайонами і округами; 8) використання найменшої можливості для роботи з масами, тобто, акцент робився на вихованні та навчанні [XIV, арк. 27 – 28].

Упродовж 1944 – 1946 рр. ОУН з метою зриву організаційного зміцнення сільських органів радянської влади здійснювала напади на голів сільських рад і сільських активістів, вбивала радянських активістів, забороняла виконувати державні зобов'язання, спалювала сільради, клуби, молочарні тощо. В основному це практикувалося на початковому етапі колективізації, коли основні сили спрямовувалися на недопущення створення колгоспів [V, арк. 52].

У всіх документах підпілля і повстанців головним завданням на осінь і зиму 1945 – 1946 рр. вважався зрив підготовки виборів до Верховної Ради СРСР, для цього організовувалися спеціальні т.зв. «пропагандистські» групи, метою яких був зрив заходів підготовки до виборів. Поряд з цим важливе місце відводилося зриву господарсько-політичних заходів.

У зв'язку із втратами, які понесло підпілля у ході дій оперативних чекістських груп, керівництво ОУН і УПА (листопад – грудень 1945 р.) кардинально змінило тактику дій і роботи підпілля. Суть цих змін полягала у повному підпорядкуванні відділів УПА територіальним проводам ОУН, відриві діючих відділів від ділової сітки ОУН з розрахунком, щоб упівці не знали оунівців,

які перебували в підпіллі. Навіть давали вказівки не постачати через сітку господарчих станиць і районів продовольство відділам УПА, натомість рекомендувалося: 1) розставити сітку зв'язкових, які раніше діяли у станицях, районах; 2) суворо дотримуватися таємниць організаційного характеру, обмежувати участь жінок тільки дорученнями, які випливали з інструкцій ОУН, за жодних обставин не допускати ознайомлення жінок з повними вказівками Проводу [III, арк. 347]. Отже, ці доповнення до тактики дій ОУН мали за мету посилення конспірації і збереження кадрів.

По лінії дій підрозділів УПА і боївок ОУН відбувалося розконцентрування відділів на дрібні групи і дії диверсійно-терористичного характеру, навіть індивідуальний терор, спрямований проти військовослужбовців, працівників репресивно-каральних органів, радянського партійного активу і місцевих громадян з числа сільського активу та прорадянськи налаштованих громадян серед місцевого населення.

У подальших вказівках пояснювалося, що командири відтинків мали залишатися при округах для того, щоб їх потім можна було залучати до виконання конкретних організаційних завдань. Решту людей слід було включити в організацію для виконання тієї чи тієї роботи. Ці заходи потрібно було провести з ретельною конспірацією. Про демобілізацію знав тільки командир відтинку, решта отримували призначення без пояснення. У випадку війни бойові дії мали відновитися, мав бути підготовлений план мобілізації з урахуванням необхідності захисту сусідніх територій, які входили до складу Карпатського краю (Закарпаття). В окремих теренах про збереження постійного контингенту (декілька чот) усно домовлялися із чотовими [XIII, арк. 139].

Тобто, починаючи з 1946 р., український визвольно-революційний рух у Карпатському краї почав переходити від форми масової повстанської боротьби до глибоко законспірованої підпільної боротьби. Ця зміна тактики виявилася у послідовній, відповідній до обставин і необхідності (окремих районах) практиці розформування відділів УПА, переведенні її командирів і бійців в організаційну сітку, а робота підпілля глибоко конспірувалася, на противагу тому, як це було в період масових дій УПА (головне завдання цих дій – не дати ворогові розширити вплив на територію). Тепер на перший план висунули політико-пропагандист-

ську і політорганізаційну роботу. В Дрогобицькій і Станіславській областях, за наказом головнокомандувача УПА, останні відділи були розформовані у вересні 1949 р. [X, арк. 138].

На дотриманні правил конспірації наголошував організаційний референт Проводу ОУН Роман Кравчук-«Максим» у листі (літо 1945 р.) до Я. Мельника: «Відносно звітів, вони все-таки дуже часто розконспіровують наших симпатиків (серед вчителів, голів сільрад, заступників тощо), звернути на це увагу «заборонити про це писати. У подальшому також не вказувати, у кого і які більшовицькі документи забрані (оригінали документів повинні бути направлені на адресу провідника М., копії висилайте мені). У звітах вказувати, які кампанії, пропагандистські чи господарські, проводять більшовики, під якими лозунгами, як реагує на них народ, які вчиняють контрзаходи (пропагандистська діяльність). Повідомляти способи проведення, які частини проводили (місцеві, районні, обласні чи з центру), хто командував (більшовицькими операціями), що досягнуто цим (кого вбили, затримали), яка була мета облави тощо, як вели себе під час облав» [XVI, арк. 220].

Передбачалося скоротити звітність до мінімуму. При зазначенні даних, які демонстрували потужність і можливості підпілля, потрібно було користуватися шифрами і кодами, не підписуватися одним псевдо чи умовним знаком [VII, арк. 80 – 82].

Після отриманих перших (значних) ударів ОУН і УПА переходять на нові організаційні форми боротьби. Тактика відкритих бойових дій відходить на другий план. Впродовж 1945 – 1946 рр. керівники Проводу виробили три тактичні схеми – «Дажбог», «Олег», «Орлик», які доопрацьовувалися та коригувалися влітку 1945 – 1946 рр. (Рогатинський р-н Івано-Франківської обл.), у червні 1947 – 1948 рр. (Ілківський ліс Миколаївського р-ну Львівської обл.) та у червні 1949 р. (Бібрський р-н Львівської обл.) [I, с. 66; X, арк. 219; XIV, арк. 256].

«Дажбог» – схема переходу в глибоке підпілля, припинення відкритої диверсійно-терористичної боротьби, що уможливило б зберегти кадри для подальшої тривалої діяльності в умовах радянської дійсності. «Олег» передбачав активну роботу серед тих, хто мешкає легально, насамперед молоді, підбір і підготовку майбутніх кадрів ОУН. Тактична схема «Орлик» охоплювала поши-

рення антирадянської націоналістичної діяльності на східні області України [IX, арк. 202].

Висновки. Таким чином, перебудова стратегії і тактики стосувалася різних сфер підпільного життя. Засади, методи та принципи перебудови діяльності розроблялися націоналістами на основі власного досвіду, коригувалася і доопрацьовувалася відповідно до умов боротьби. Паралельно із перебудовою засад стратегії і тактики існувала чітка вимога щодо дотримання основних, базових правил. Розробка, впровадження і контроль за дотриманням стратегії і тактики забезпечували життєздатність підпілля. Усе це сприяло збереженню людських та матеріальних ресурсів, а відтак – тривалість боротьби. Без перебільшення життєздатність українського визвольного руху забезпечувалася вдало налагодженою стратегією і тактикою, яка коригувалася та вдосконалювалася відповідно до зміни бойової та політичної ситуації.

Перспективним напрямом дослідження є вивчення основних засад перебудови діяльності українського визвольного руху у Львівському та Подільському краях ОУН.

Джерела та література

- I. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 90 (1951). – Спр. 33. – 161 арк.
- II. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 92 (1951). – Спр. 9. – 275 арк.
- III. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 55 (1953). – Спр. 5. – Т. 1. – 401 арк.
- IV. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 60 (1953). – Спр. 3. – Т. 5. – 215 арк.
- V. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 98 (1954). – Спр. 1. – Т. 2. – 319 арк.
- VI. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 99 (1954). – Спр. 8. – Т. 5. – 365 арк.
- VII. ГДА СБУ. – Ф. 2-Н. – Оп. 110 (1954). – Спр. 2. – Т. 7. – 315 арк.
- VIII. ГДА СБУ. – Ф. 6. – Спр. 33286фп. – Т. 1. – 329 арк.
- IX. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 8. – 330 арк.
- X. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 9. – 336 арк.
- XI. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 13. – 761 арк.
- XII. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 17. – 350 арк.
- XIII. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 18. – 333 арк.
- XIV. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 28. – 361 арк.
- XV. ГДА СБУ. – Ф. 13. – Спр. 372. – Т. 55. – 215 арк.
- XVI. ГДА СБУ. – Ф. 65. – Спр. 9079. – Т. 52. – 364 арк.
- XVII. ЦДАВО України. – Ф. 3836. – Оп. 1. – Спр. 68. – 104 арк.
- XVIII. ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 2968. – 263 арк.

1. Веденєєв Д. Двобій без компромісів. Протиборство спецпідрозділів ОУН та радянських сил спецоперацій. 1945 – 1980-ті роки : монографія / Дмитро Веденєєв, Геннадій Биструхін. – К. : К.І.С., 2007. – 568 с.
2. Ільницький В. Стратегія і тактика українських повстанців у ВО-4 «Говерля» / В. Ільницький // Spheres of Culture. – Lublin, 2016. – Volume XIV. – P. 298 – 306.
3. Іщук О. Генерал Микола Арсенич: життя та діяльність шефа СБ ОУН / Олександр Іщук, Валерій Огороднік. – Коломия : «Вік», 2010. – 196 с.
4. Кентій А.В. Нарис боротьби ОУН-УПА в Україні (1946 – 1956 рр.) / А.В. Кентій. – К. : Інститут історії України НАН України, 1999. – 111 с.
5. Киричук Ю. Український національний рух 40 – 50-х років ХХ століття : ідеологія та практика / Ю. Киричук. – Львів : Добра справа, 2003. – 464 с.
6. Русначенко А.М. Народ збурений : Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940 – 50-х роках / А. Русначенко. – К. : Університетське видавництво «Пульсари», 2002. – 519 с.
7. Сергійчук В. Український здви́г : Прикарпаття. 1939 – 1955 рр. / В. Сергійчук. – К. : Українська Видавнича Спілка, 2005. – 840 с.

References

- I. HDA SBU. – F. 2-N. – Op. 90 (1951). – Spr. 33. – 161 ark.
- II. HDA SBU. – F. 2-N. – Op. 92 (1951). – Spr. 9. – 275 ark.
- III. HDA SBU. – F. 2-N. – Op. 55 (1953). – Spr. 5. – Т. 1. – 401 ark.
- IV. HDA SBU. – F. 2-N. – Op. 60 (1953). – Spr. 3. – Т. 5. – 215 ark.
- V. HDA SBU. – F. 2-N. – Op. 98 (1954). – Spr. 1. – Т. 2. – 319 ark.
- VI. HDA SBU. – F. 2-N. – Op. 99 (1954). – Spr. 8. – Т. 5. – 365 ark.
- VII. HDA SBU. – F. 2-N. – Op. 110 (1954). – Spr. 2. – Т. 7. – 315 ark.
- VIII. HDA SBU. – F. 6. – Spr. 33286fp. – Т. 1. – 329 ark.
- IX. HDA SBU. – F. 13. – Spr. 372. – Т. 8. – 330 ark.
- X. HDA SBU. – F. 13. – Spr. 372. – Т. 9. – 336 ark.
- XI. HDA SBU. – F. 13. – Spr. 372. – Т. 13. – 761 ark.
- XII. HDA SBU. – F. 13. – Spr. 372. – Т. 17. – 350 ark.
- XIII. HDA SBU. – F. 13. – Spr. 372. – Т. 18. – 333 ark.
- XIV. HDA SBU. – F. 13. – Spr. 372. – Т. 28. – 361 ark.
- XV. HDA SBU. – F. 13. – Spr. 372. – Т. 55. – 215 ark.
- XVI. HDA SBU. – F. 65. – Spr. 9079. – Т. 52. – 364 ark.
- XVII. TsDAVO Ukrainy. – F. 3836. – Op. 1. – Spr. 68. – 104 ark.

XVIII. TsDAHO Ukrainy. – F. 1. – Op. 23. – Spr. 2968. – 263 ark.

1. Viedenieiev D. Dvobii bez kompromisiv. Protyborstvo spetspidroz-diliv OUN ta radianskykh syl spetsoperatsii. 1945 – 1980-ti roky : monohrafiia / Dmytro Viedenieiev, Hennadii Bystrukhin. – K. : K.I.S., 2007. – 568 s.

2. Ilnytskyi V. Stratehiia i taktyka ukrainskykh povstantsiv u VO-4 «Hoverlia» / V. Ilnytskyi // Spheres of Culture. – Lublin, 2016. – Volume XIV. – P. 298 – 306.

3. Ishchuk O. Heneral Mykola Arsenych: zhyttia ta diialnist shefa SB OUN / Oleksand Ishchuk, Valerii Ohorodnik. – Kolomyia : «Vik», 2010. – 196 s.

4. Kentii A.V. Narys borotby OUN-UPA v Ukraini (1946 – 1956 rr.) / A.V. Kentii. – K. : Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 1999. – 111 s.

5. Kyrychuk Yu. Ukrainskyi natsionalnyi rukh 40 – 50-kh rokiv XX stolittia : ideolohiia ta praktyka / Yu. Kyrychuk. – Lviv : Dobra sprava, 2003. – 464 s.

6. Rusnachenko A.M. Narod zbuveni : Natsionalno-vyzvolnyi rukh v Ukraini y natsionalni rukhy oporu v Bilorusii, Lytvi, Latvii, Estonii u 1940 – 50-kh rokakh / A. Rusnachenko. – K. : Universytetske vydavnytstvo «Pulsary», 2002. – 519 s.

7. Serhiichuk V. Ukrainskyi zdvyh : Prykarpattia. 1939 – 1955 rr. / V. Serhiichuk. – K. : Ukrainska Vydavnycha Spilka, 2005. – 840 s.

Ильницький Василь. Преобразование деятельности украинских националистов в Карпатском крае ОУН (кон. 1940 – 1950-е гг.). В статье на основе неизвестных и малоизвестных документов и материалов рассматриваются особенности перестройки деятельности украинских националистов в Карпатском крае ОУН. Доказано, что в условиях использования репрессивно-карательной системой целого комплекса агентурно-оперативных и специальных средств украинские националисты сумели разработать удачную стратегию и тактику, которая постоянно ними корректировалась. Выяснено, что именно это позволяло почти на протяжении десяти лет вести борьбу против утверждения советской администрации на западноукраинских землях. Доказано, что в подполье имели место нарушения правил конспирации, которые вели к потере значительных человеческих и материальных ресурсов.

Ключевые слова: преобразование деятельности, Карпатский край, ОУН, УПА, украинское освободительное движение, националисты.

Inytskyi Vasyl. Reorganization of the activities of Ukrainian nationalists in the Carpathian area of the OUN (late 1940s – 1950s).

The article presents the peculiarities of reorganisation of the Ukrainian nationalist activities in the Carpathians area on the basis of the unknown and scarcely known documents and materials. It is proved that Ukrainian nationalists managed to develop their successful strategy and tactics, which they constantly corrected, under the conditions when the punitive system used a whole complex of secret service, operational and special means. It is asserted that it was this strategy that allowed Ukrainian nationalists to struggle against the establishment of Soviet administration on the West Ukrainian lands for nearly ten years. However, it is proved that many violations of conspiracy rules, which took place within the underground organization, led to a considerable loss of human and material resources.

Key words: reorganization of activities, Carpathian region, OUN, UPA, the Ukrainian liberation movement, nationalists.